

lingsherden-
sch wel iets
hebben die
De Cocks
le plaats
hebben som-
er bezwaar
s Choisy —
van Calvijn
de Calvijn-
geachte Prof
r jaren in

ar vroegere
men tot de
ten. Of, ten-
Kuyper, ge-
andere Cal-
e eeuwfeest
sschen toen
gelijking tus-
van thans ge-
making' en
grip heb ik
me' hooren
Welnu, in
1822 sprak
ren, om deel
numentaal
We lezen
pen vloede:

door Calvijn
en gehou-
actie uitgaat;
ben gezet, zelf
aren van de
sord ontleend,
baarheid, om
rme ook een
reformator te
ie allicht
r weet, dat
debetoon een
rdiensten van
die machtigen
ler geschiede-
nvaarden —;
emende studie
karakter van
geheel ander
e afkeer voor
maar als ge-
in Calvijn

— neem
belijdenis
— ook door
an ze lün-
laten ze die
aren, dat deze
ldbeschouwing
zuwere welen-
dijnt te waar-
nem eerst ont-
ist het hoogste
was, zijn be-
Gods en wat
de profet zou
an de vrijheid
reider van de
de Fransche

ng toch wel
s doet in het
eraut-artikel.
ó als hij het
r naar luiste-
en, wij zijn
zelf, die, Uw
tel trokt tus-
nking. En U
ter 1822 ook

her, de wein-
rouw gebleven,
nen de gra-
ar zonder den
rde Luther als
belijdenis van
r het geloof al-
ik niet ten on-
luther uit zijn
wat het geloof
gen, honderd-
e aflaathandel,
d zou hebben

ie Calvijn
datzelfde
en we daarom
nemen, dat
oit zou gewild
dat hij dit her-
nator door ons
gezoekt."

ervolgens ge-
rdenking, —
iken van Cal-
precies over-
reg de meeste
gereformeer-
dat de geest,
in Parijs een

herdenking begeerde, in de kerken leeft. Dat be-
wees de spontane reactie tegen den Calvinisten-
bond (in eersten aanloop, toen men nog geen
personen zag) wel anders. En die reactie kwam
uit den door U gekweekten geest. Ze vertolkte U w
meening, die van eertijds.

Het was — nóg een herinnering zij mij ver-
gund — in die dagen — de voorlaatste Calvijn-
herdenking, — dat U nadrukkelijk deputaten, die
een uitnodiging tot bijwoning der Calvijn-herden-
king ter kennis van de kerken gebracht hadden,
deswege hebt berispt. Bij die deputaten was een
brief ingekomen, houdende de invitatie om mee
te doen in de Calvijn-huldiging. De brief cerde
Calvijn in ook ons vertrouwde klanken:

„Door zijn Institutie van den Christelijken Gods-
dienst, door de Ordonnantien, die hij heeft nagelaten
als onze kerkenorde, door zijn school, waarvan hij
een internationale haard van christelijk licht heeft ge-
maakt, en door zijne Commentaren over bijna alle
Hellige Boeken, heeft Jan Calvijn onvergankelijk recht
verkregen op de erkentelijkheid der protestantsche
kerken van alle talen en alle landen."

Het was dus irenisch genoeg. En de namen
waren alleszins klinkend; de dragers dier namen
zouden allen een brief aan U hebben kunnen
schrijven, vol met passages, die „De Rotterdam-
mer" zóó maar over kon nemen (zie boven). Want
zóó luidde de onderteekening:

In naam van den Raad der Nationale Protestant-
sche Kerk te Genève, Eduard Bordier, voorzitter.
In naam van de Unie van Predikanten, Henry
Berguer, bestuurder.
In naam van den Raad der Vrije Evangelische Kerk,
Eugène Mercier—Gardon, voorzitter.

Niettemin, — de uitnodiging kon U toen niet
behagen. Den deputaten verweet U informeele han-
delingen. Deze doen hier niet ter zake. Wel is
hier van beteekenis, dat U toen aan hun adres
geschreven hebt („De Heraut", 4 April 1909):

„Men weet, welke ernstige bedenkin-
gen bij verschillende broeders bestaan
tegen de wijze, waarop de gedachtenis
van Calvijn te Genève wordt gevierd.
Stel dat deze brief bij de Synode was ingekomen, dan
hadden de Kerken gemeenschappelijk kunnen beraad-
slagen, of deelneming aan deze feestviering geoor-
loofd (! K. S.) was of niet, en de Synode had een
beslissing kunnen nemen. De uitnodiging was dan
ook aan de Synode gericht. Thans zal, indien het
advies van Deputaten wordt opgevolgd, door Kerke-
raden of meerdere vergaderingen een beslissing ge-
nomen worden over een zaak, die de kerken in het
gemeen raakt. Gesteld, dat de Geldersche Synode be-
sloot een afgevaardigde naar dit feest te zenden, dan
zou deze afgevaardigde wel alleen de Geldersche
Kerken vertegenwoordigen, maar te Genève zou
dit toch den indruk maken, alsof de
Kerken in Nederland tegen deze feest-
viering minder bezwaar hadden, en in
eik geval zou hier een particuliere Synode gehandeld
hebben in een zaak van gemeen belang zonder rug-
spraak met de andere particuliere Synodes."

Opzettelijk geef ik het volle citaat. Want nder-
daad — men zou in het door U gestelde geval te
Genève natuurlijk net zoo geredeneerd hebben als
Dr Beets en anderen hebben gedaan in het geval
van Prof. Wencelius (iemand beoordeelen naar
zijn publieke positie). En voorts — verlangde
U niet, dat de „ernstige bezwaren" van „ver-
schillende broeders" geëerbiedigd zouden worden?

Zie, hooggeachte Professor Kuyper, nu zijn er
velen, onder wie ook ik, die met geen mogelijkheid
kunnen inzien, waarom degenen, die in 1909 aan
„De Heraut" zich hebben gelaafd, zich op grond
daarvan in 1935 door den Heraut-redacteur klein-
zielig moesten laten noemen. Zijn zij tegen U?
Neen, zij zijn vóór U; vóór den Professor Kuyper
van 1909. Zij zijn gedwongen te kiezen, willen
ze U niet voorbijgaan.

Ook ik heb gekozen. En ik kies Al besliester. Ik
kies vóór „De Heraut" van 1909, en dus dwingt
U mij te kiezen tegen „De Heraut" van 1935. Ik
kies met Marnix vóór Uw zienswijze van 1909,
en dus tegen Uw Heraut-artikel van 1935.

Uw correspondent, Prof. Wencelius, kan dan
voorts dit geval als een zielsgeschiede-
nisje opvatten (de nederigheid!), en hij kan
meenen, dat wij hier zitten uit te meten in hoe-
verre iemand al of niet een bolleboos is (het
geheele denkerrein overzien!), en U kunt dat dan
wel zonder commentaar doorgeven, en „De Rot-
terdammer" ook, maar wij houden U aan 1909;
we betwisten dat hier een zielsgeschiedenis zich
afspeelt, ontzeggen ieder, zelfs U, het recht, over
ons hart te oordeelen (wat willen wij anders dan
kiezen tusschen U en U?) en verzekeren voor de
zoozeeste maal, dat het ons niet om bollebozen-
bullen-uitreiking te doen is, doch om beginse-
len. In het geval-Wencelius bezagen we een docent
van de links-geboren Quakerschool als zoodanig;
't was positie-verkenning. In het geval-Choisy de-
den we desgelijks.

En nu we weer het debat hebben uitgebracht
uit den engpas, waarin Uw slotzinnen het — we
nemen aan: onbedoeld — hebben gedreven, nu
komen we nog eens op het geval-Choisy terug.
Is de zaak zóó onschuldig? Behelst ook deze

naam geen program? We gaan nog eens terug
naar „Die Religion in Geschichte und Gegenwart",
en lezen het artikel van wijlen Prof. Hadorn over
de „Gereformeerde Kerk". Deze auteur móet Uw
Heraut-artikelen van 1909 — stel, hij had ze ge-
kend — wel even „kleinzielig" gevonden hebben,
als thans U dat van Uw broeders. Vond Hadorn
de door U veroordeelde Calvijn-herdenking van
1909 niet „glanzend"? Ja, — en hij zei ook,
waarom. Die feesten van 1909 brachten immers
de verschillende Gereformeerde Kerken weer bij
elkaar? Gevolg: Stockholm 1925 en Lausanne
1927! „Einigkeitsbestrebungen"! En als voornaam-
ste vertegenwoordigers van dit eenheidsstreven tra-
den sinds op: Choisy (Genève)(!), Ad. Keller,
Genève, Monot, Gouville, Merle d'Aubigné,
Lang, Prof. Cramer (Holland!!!), e.a.

En nu worden wij nóg voorzigtiger. Was het
kleinzielig van Prof. Hepp dat hij Prof. Cramer
den Calvinistennaam ontzegde? Was dat soms óók
verdachtmaking? Neen — het was zijn roeping.
Is het, nu Gij in 1935 inmiddels zelf aan een in
1909 niet begeerde herdenking geholpen hebt, is
het nu van Marnix, v. Lonkhuyzen, Schilder in-
eens kleinzielig, als zij Choisy, en Keller con-
troleeren? Neen, — zij zijn Uw leerlingen, al
verloochent Ge hen hierin ditmaal.

En wij weten, wat wij doen. Want we zien, dat
de kloof tusschen de kerken en enkele vooraan-
staande figuren in het gereformeerde leven al
groter wordt. De Kerken zijn tegen Lausanne. En
tegen Stockholm. En omdat ze er tegen zijn, zetten
ze h.v. Dr Dijk in den synodalen voorzittersstoel,
en mij in Kampen. En daarin volgen ze den geest
o.m. van „De Heraut" van 1909. En zoodra die
geest weer het woord neemt, b.v. in de ettelijke
Kerkbode-artikelen ter propaganda van de V.U., of
b.v. in mijn radio- of andere propaganda-redeeen
voor de V.U., komt er weer zoo'n ouwerwets-
warm gevoel naar boven in de kerken. Iets van
vroeger gaat dan weer leven. Het veert energisch
op zoovaak Jan Schouten — vergun me den populai-
ren naam voor den populair man — spreekt.
Of zoovaak anderen, die het algemeen vertrouwen
hebben, eveneens propaganda doen. En het volk
HOORT in al die redevoeringen den toon van:
„uniert ist ruiniert". Het hoort dien onder-
toon à priori. Het is er op „ingesteld".

Tot dien toon zeg ik „ja". Ik wil met
ieder praten, ook in Lausanne. Maar ik wil alleen
praten als de begrippen en de namen in eere
blijven. En als ik zou veranderen van meening,
dan zou ik het zeggen. Maar ik zou niet mijn
leerlingen afdoen met enkele bijvoeglijke woorden.
Want dat zou mij niet geheel billijk lijken,
geloof ik.

Hooggeachte Prof. Kuyper — voor mijn gevoel
staan we op een tweesprong. Laat ons niet een
kloof helpen graven tusschen den geest, die een
synode-moderamen exponent van 't kerkelijk leven
maakt (vanwege de houding inzake Lausanne—
Stockholm—Keller—Choisy) ter eener, en het geen
verantwoording van zijn laatste overwegingen
doende „umhertreiben" van andere leiders
anderzijds. Ik beweer niet, dat met Uw Heraut-
artikelen van 1909 het laatste woord gesproken is.
Maar ik beweer wel, dat, als Uw houding ge-
wijzigd is, U daarvan mededeeling zoudt kunnen
doen, om ook in dezen ons te blijven leiden.
Dán heetten Uw leerlingen misschien ook niet
„kleinzielig" meer. Is de geest der kerken niet
goed, hadden we wél naar Genève mogen gaan
in 1909 ter eere van Calvijn, laat ons het dan
zeer duidelijk zeggen. Maar laat ons niet
mensen, die nog de bekende klanken van Uw
Vader en van U zelf spreken, met ziele-metende
woorden in een zekeren walm plaatsen (ook
niet onbedoeld), omdat ze nu eenmaal niet
tusschen het „ja" van Heraut-1935 en het „neen"
van Heraut-1909 heen en weer geworpen ver-
kiezen te worden.

Deze week las ik wat Uw Vader schreef in zijn
Encyclopaedie over de vraag, wie separatist-
isch is. Separatistisch is, zegt hij, ieder,
die ZIJN symbool niet meer vasthecht aan het
oudste christelijke symbool. Separatistisch ook,
wie om het leggen van zulk een verbintenis tus-
schen ZIJN symbool en de oude christelijke kerk
niet maakt. Wie dat wél doet, die is niet separ-
atistisch. Zie, deze klanken hoor ik liever dan die
van „De Heraut"-1935. Als Prof. Choisy de uit-
kiezing zoo ziet, als Marnix aangaf, en hij is
voorts een scherp denker, dan geeft mij
dat juist in ZIJN geval — het geval van den
scherpen studiekop — te denken. Dan moet ik
vragen: hoe staat deze man tegenover zijn be-
lijdenis, tegenover de almeer met haar symbolen
het slop in-gewerkte kerk? En ik ben daarin
volgens Dr A. Kuyper (!), geen separatist.
Niet voor niets trouwens ben ik gewaarschuwd
door Kellers sympathie voor Barth, en door
Barths oproep (te Cardiff) tot een nieuwe „gere-
formeerde" belijdenis. In Genève zitten de
separatisten. En in Parijs.

Als Barth „neen" zegt, juist tot zijn vrien-
den, en als U het „kleinzielig" vindt, als wij
(óók) de Barthianen in Parijs „met reserve" gade-
slaan, waarom wordt dan in Nederland óns
„neen"-zeggen van het principiële debats-
niveau teruggedrongen naar een in zijn gevolgen

stemming-makend heen-en-weer van ziels-con-
tact, en wat dies meer zij?

Laat mij eindigen met een herinnering aan den
Almanach de Calvin, 1934. U zoudt van de dragers
van al de op de voorste pagina gemelde namen
van „calvinisten" — Kraft, Slotemaker de Bruine,
Haitjema — voorzeker ook wel een brief kunnen
krijgen, en publiceeren, die in hoofdzaak gelijk is
aan dien van Prof. Wencelius. Maar U zult zulke
brieven niet vragen. U zult veel te goed weten,
dat niet alles Calvinist is, wat op dezen Calvijn-
almanak Calvinist heet. Maar daarom is met
het breed uitmeten van dit éene geval-Wencelius
de vraag, waarom het gaat, niet beantwoord,
ze is niet eens aangerakt. Het gaat im-
mers niet over de vraag, wat iemand probeert
te zijn, doch over de andere, als hoedanig hij
blijkens zijn publieke acta et gesta thans reeds
gelden moet. Iemand moet, zegt Dr A. Kuyper, in
zijn gememoreerd Encyclopaedie-fragment, zelf
het SYMBOOL (de BELJIDENIS) zijner eigen
kerk tot levenspaarool hebben, en er voor „staán",
zal hij b.v. een symboliek kunnen schrijven. Hoe-
veel hedendaagsche Calvijn-huldigers zouden IN
STAAT zijn, een gereformeerde symboliek te
schrijven, volgens Dr A. Kuyper Sr? Hoevelen
STAAN voor HUN belijdenis? Hoevelen zijn er
in dezen zin — dezen oud-Kuyperiaanschen,
fabiaanschen zin — niet separatistisch?

Ach — het woord (kleine w) beteekent in de
kerk al minder. Ook het woord der beljidenis.
En daarom schrijven ze de hoofdletter in den
term: „het Woord (Gods)" ook zoo heel erg groot.
Zoo schrijven de troubadours zoo graag over de
Liefde; er is een stukje los aan hun liefde.

Ik eindig.

Amsterdam en Parijs, — ik zie het onder-
scheid nóg niet. Ik was student, toen „De
Heraut" in 1909 schreef. Wij, opgroeiende gene-
ratie van toen, hebben op dit punt den geest
van „De Heraut" 1909 ingedronken. De drank
was zoo stevig, en heeft óók mij zoo gesterkt,
bij 't ouder worden, dat ik, hooggeachte Professor
Kuyper, thans dat „drankje" van Heraut-1935
voorloopig op zij zet. Voorloopig, — totdat U het
geval van Parijs uit den al te nauwen engpas van
dien éenen particulieren brief zult hebben ge-
haald, zult hebben aangewezen waarom U in
1909 theologen mocht beoordeelen naar hun
„land" (zie Uw citaat) en Dr Beets hen niet be-
oordeelen mag naar hun school, en me voorts
overtuigd zult hebben, dat op de Calvijn-herden-
kingen van 1935 NIET passen Uw oordeelvellen-
gen van 1909.

Inmiddels blijf ik met hernieuwde bede om,
door scherp de kwestie (niet van al of niet-
nederige „zielen", doch van het klare beljidenis-
woord) te stellen, te mogen blijven in de eenheid,
met de meeste hoogachting.

Uw dw.
K. SCHILDER.

Postscriptum. Mijn kopje „Vrijzinnig en Cal-
vinistisch" werd angevallen. Maar in „Het Ouder-
lingenblad" schrijft Prof. Aalders, dat zij, die de
Parijsche herdenking organiseerden, hun moder-
nisme allerminst onder stoelen of banken ge-
schoven hebben, getuige het feit, dat ze daarbij
enkele buitenlandse geleerden van beslist mo-
derne beginselen lieten optreden. K. S.

Aan de lezers.

De door Prof. Kuyper aan de orde gestelde
kwestie leek mij voor het kennen der verhou-
dingen zóó belangrijk, dat ik gaarne de vervol-
g-artikelen van deze week laat liggen voor boven-
staanden Open brief. De lezers mogen het ver-
ontschuldigen. K. S.

Verkiezingsmateriaal.

Kerk en politiek hebben bijzonder veel met
elkaar te maken. Daarom wijs ik vlak vóór de
verkiezingen op een bij de N.V. J. H. Kok te
Kampen verschenen vlugschrift van Ds P. Prins,
Deventer: Wat wil de C. D. U.? Zeer geschikt
voor verspreiding. Van denzelfden schrijver ver-
scheen: Wat wil Mussert? Men leide eens op deze
kern-achtige korte geschriften. K. S.

Antieke Voorloopers van Kolléwijn.

Het is een vergissing van de Vereenvoudigers,
wanneer ze zich de vertegenwoordigers achtten
van het nieuwe taalinzicht.

Het nieuwe is hunner niet, sedert een nog
nieuw (de phonologie) hun allesbehalve in het
gevele komt. Maar ook de eer van nieuw te
zijn moet, wat den kern aangaat, hun taalbe-
schouwing worden ontzegd. In onze oogen overi-
gens volstrekt geen nadeel. Toch kan het zijn nut